

## ALLERGIYA - KASALLIK BELGILARI, DIAGNOSTIKA VA DAVOLASH USULLARI

Urganch Abu Ali Ibn Sino nomidagi  
jamoat salomatligi texnikumi "Tor  
mutaxassislik fanlari" kafedrası yetakchi  
o'qituvchizi Zaripova Shirin Yakubboy qizi

**Annotatsiya:** Allergiya-kasallik belgilari, diagnostika va davolash yo'llari atroflicha tahlil qilingan.

**Kalit so'zlar:** allergiya, diagnostika, davolash.

Allergiya - bu organizmning atrof-muhitning ma'lum omillariga yuqori sezuvchanligi bo'lib, u antigenlarga javoban antitanalar ishlab chiqarilishi bilan namoyon bo'ladi. Bu antigenlar antitelolar bilan bog'lanib, organizmning anomal reaksiyasiga sabab bo'ladi.

### **Sabablari**

Allergenlar allergik reaksiyalarni keltirib chiqaradigan moddalardir. Ular organizmga uchta asosiy yo'l bilan tushishi mumkin:

Og'iz orqali (ovqat va ichimliklar orqali);

Respirator (nafas yo'llari orqali);

Kontaktli (allergen bilan bevosita kontaktda).

Eng keng tarqalgan allergenlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

O'simliklar changi;

Hayvonlar juni;

Mog'or;

Dori vositalari;

Maishiy kimyo;

Ovqat;

Hasharotlarning chaqishi.

Allergiyaning kelib chiqishiga olib keladigan omillar quyidagilardan iborat bo'lishi mumkin:

Irsiyat;

Ichki a'zolar kasalliklari (masalan, oshqozon, jigar, buyrak);

Yomon ekologiya;

Tez-tez uchraydigan yuqumli kasalliklar;

Ichakdagi parazitlar.

Sovuq va issiqlik kabi jismoniy omillar ham allergik reaksiyalarni keltirib chiqarishi mumkin.

### **Belgilari**

Allergik reaksiyalar har qanday odamda namoyon bo'lishi mumkin va ularning ifodalanishi turlicha bo'ladi. Simptomlar allergenning farmakologik va kimyoviy xususiyatlariga, uni yuborish usuliga va dozasi bog'liq emas. Odatda, muammo allergen bilan takroriy aloqada paydo bo'ladi, ammo anafilaktik reaksiyalar birinchi aloqadan keyin ham rivojlanishi mumkin.

Allergiya simptomlari har xil bo'lishi va har qanday to'qima va organlarga ta'sir qilishi mumkin. Kasallikning dastlabki bosqichlarida bemorlar quyidagilarni boshdan kechirishlari mumkin:

Teri qichishishi

Quloqlardagi og'riq

Yuqori tana harorati

Bosh aylanishi

Og'iz bo'shlig'ida achishish

Nafas olishning qiyinligi

Migren

Tumov

Umumiy zaiflik

Umumiy darmonsizlik

Nafas qisilishi

Titroq

Eshitish qobiliyatining yomonlashishi

Aksirish

Diagnostika

Allergiyani davolashni tanlash uchun allergenni aniqlaydigan diagnostika zarur. Ko'pchilik hollarda simptomlarni bartaraf etish uchun qo'zg'atuvchi omil bilan aloqani to'xtatish kifoya qiladi.

### **Allergiyani tashxislash usullari:**

Teri namunalari: Allergenlar tirnalgan joylar yoki inyeksiyalar orqali yuboriladi. Reaksiya (qizarish va shish) yarim soatdan keyin boshlanishi mumkin. Sekinlashgan tipdagi reaksiyalar bo'lishi mumkin.

Qon tahlili: Birinchi turdagi allergiyalarni tashxislash uchun IgE darajasini aniqlaydi. IgG aniqlash usuli: Qon zardobi asosida bolalarda oziq-ovqat allergiyasi uchun ishlatiladi.

Foll usuli: Elektropunktura nuqtalaridagi elektr tebranishlarini baholaydi.

Qon tahlili aniqroq va xavfsizroq. Allergologiyaga ixtisoslashgan markazlar bunday tadqiqotlarni muvaffaqiyatli olib bormoqda.

Allergiyani davolash

Allergiyani davolash uch bosqichni o'z ichiga oladi:

Allergenni aniqlash: reaksiyaga sabab bo'luvchi moddani aniqlash.

Dorilarni qabul qilish: Simptomlarni bostirish uchun antigistamin preparatlar qo'llaniladi, masalan:

"Suprastin," "Allergozan";

"Parlazin," "Klaritin";

"Zirtek," "Zodak" va boshqalar. Simptomlar sezilarli bo'lsa, gormonlar, masalan, "Prednizolon," mahalliy qo'llash uchun esa "Ekolon," "Sinaf" kabi gormonal kremlar va malhamlar buyuriladi.

Immunoterapiya: Immun tizimini ko'niktirish va patologik reaksiyani kamaytirish uchun allergenning kichik dozalarini kiritish.

**Xavf**

Anafilaktik shok allergiyaning eng xavfli shaklidir. U quyidagicha tavsiflanadi:

To'satdan qichishish;

Nafas olishning qiyinligi;

Bosimning keskin pasayishi tufayli shok, bu esa tez yordam kelgunga qadar bo'g'ilishiga olib kelishi mumkin.

Bosh miya va o'pka ham shishi mumkin.

Oldini olish

Allergiyaning oldini olish allergenlar bilan aloqani istisno qilish va reaksiya chaqiradigan mahsulotlarni rad etishni o'z ichiga oladi. Uyni tez-tez namlab tozalash, shuningdek, gilam va to'qimachilik buyumlarini yig'ishtirish muhimdir. Agar allergiya o'simliklarning gullashi bilan bog'liq bo'lsa, "xavfli" davrda ko'chadagi vaqtni minimallashtirish, sayrdan keyin esa kiyimni almashtirish va dush qabul qilish kerak. Hayvonlarning juniga allergiyada ular bilan muloqot qilishdan qochish kerak.

**Parhez**

Yuqori allergen mahsulotlarga quyidagilar kiradi:

Ikra, baliq;

Pishloqlar, sut, sut mahsulotlari;

Tuxum;

Damlamalar;

Ziravorlar, souslar, ziravorlar;

Sitrus mevalar;

Konservalangan va marinadlangan mahsulotlar;

Qizil va to'q sariq mevalar va rezavorlar;

Qizil qalampir, sabzi, lavlagi, qovoq, baqlajon, selderey;

Gazlangan va mevali ichimliklar;

Kavsh qaytargichlar;

No tabiiy yogurtlar;

Tabiiy asal, yong'oqlar;

Zamburug‘lar;

Qahva, kakao;

Spirtni ichimliklar;

Mayiz, xurmo, turshak, anjir;

Kisele, kompotlar;

Ekzotik mevalar (avokado, kokos, ananas);

Karamel, shokolad, marmelad.

Bu mahsulotlar, ayniqsa, oziq-ovqat allergiyasi bo‘lgan odamlar uchun xavfli.